

E) Az aradi közjegyzői kamara.

Aradon 1875. évi augusztus hó 1-én nyitlak meg a közjegyzői irodák és pedig kettő. Ez állásokra Bonts Döme ügyvéd s országgyűlési képviselő és Pausz János Krassómege főjegyzője nevezettek ki. A közjegyzői irodák megnyitása előtt az előbb nevezett kir. közjegyző a kir. közjegyzői intézmény céljait és a közönség jogi életére kiható előnyeit kiemelő, a közjegyző hatáskörébe utalt kötelezett és nem kötelezett ügyletek és jogcselekmények ismertetését, valamint a közjegyzői díjszabást tartalmazó, népies nyelven írt útmutatást szerkesztett, mely német és román nyelvre is lefordíttatván, csakhamar rendkívüli elterjedésnek örvendett. Nem kis részben ennek tulajdonítható, hogy a közjegyzői működés megkezdésekor az intézmény igénybevétele a közönség meglepő mohósággal és nagy számban kezdte meg Aradon és vidékén is, úgy, hogy az 1875. évi 5 hónapon s a következő 1876. éven át rendkívül nagy volt a forgalom. Később azonban igen nagy csökkenés mutatkozott, a minek oka egyedül abban volt található, hogy az igen elterjedve volt zugírászatnak sikerült a közönség nagy részét a közjegyzőségtől elidegeníteni. Hosszas küzdelem és vajadás előzte meg az aradi közjegyzői kamara létesülését. Aradnak ugyanis a szomszéd Szeged és Temesvár között való fekvése nagy hátrányát képezi mindig, midőn kerületi jellegű hivatalok vagy intézmények elhelyezése kerül szóba. Minden másnemű előnye és igénye daczára a másodbírótság felosztása alkalmával királyi táblát is ezért nem kapott. Az aradi közjegyzői kamara létesítése érdekében kifejtett tevékenység mégis célzt ért. A miniszter felfogván a kérdés politikai horderejét is, Aradon a kir. közjegyzői kamarát az erdélyrészi dévai, gyulafehérvári és az akkor még főnnállott nagyenyedi kir. törvényszékek, illetőleg ezek közjegyzőségeinek beosztásával felállította.

Az így létesített aradi kir. közjegyzői kamara kebelébe az igazságügyi kormány beosztotta az akkori aradi kir. törvényszék területén Aradon, Pécskán és Világoson, a volt borosjenői kir. törvényszék területén Borosjenőn, a gyulai kir. törvényszék területén Gyulán, B.-Csabán és Szarvason, a volt makói kir. törvényszék területén Makón, a volt belényesi kir. törvényszék területén Belényesen, a volt körösbányai kir. törvényszék területén Körösbányán, a dévai kir. törvényszék területén Déván

[Erdélyi Magyar Adatbank]

Arad vármegye és Arad szabad királyi város monographiája,

III. kötet: Első rész

és Hátszegen, a gyulafehérvári kir. törvényszék területén Gyulafehérvárrt, Szászvároson és Abrudbányán és végül a volt nagyenyedi kir. törvényszék területén Nagy-Enyeden rendszeresített összesen 17 közjegyzői állomást. Az igazságügyminiszter a közjegyzői kamarák megalakításával a kamarák székhelyén működő törvényszéki elnököt bizta meg.

Az 1875. évi szeptember hó 11-én tartott alakuló ülésen megválasztottak: elnökké Bonts Döme aradi; rendes tagokká Pausz János aradi, Szentés Vidor pécskai, Miskolczy Barnabás gyulai és Sándor József dévai, póttagokká Nagy Lipót szászvárosi és Tessényi Károly borosjenői kir. közjegyzők.

Az aradi kir. közjegyzői kamara ekként megalakulván, működését megkezdte s a közjegyzői törvény értelmében minden évben újra megalakult a tagoknak évenként megejtett újabb választása által. Az aradi kir. közjegyzői kamara tehát 20 éves életét 1895. évi szeptember hó 11-én töltötte be. Az 1895. évi szeptember hó 29-én megtartott 20-ik évi közgyűlésen megejtett választás folytán a kamarai választmánynak tagjaivá lettek: Bonts Döme elnök aradi; rendes tagok: Kénosi Sándor József dévai, Horváth Károly orosházai, Kirileszku Gyula kisjenői és Mikolay Mihály szarvasi; póttagok: dr. Téri Ödön gyulafehérvári és dr. Márki János gyulai kir. közjegyzők.

A kamara működésének ideje alatt úgy területén, mint a közjegyzői állomások létszámában lényeges változások fordultak elő. Jelesen a kir. törvényszékek létszámában az 1875. évi XXXVI. t.-cikk alapján keletkezett változások, illetőleg több törvényszék megszüntetése folytán a volt makói törvényszéknek a szegedibe, a belényesinek a nagyváradiba történt bekebelezése folytán a makói és belényesi közjegyzői állás a kamara területéből kikebelezetett, ezzel szemben azonban a kamara területén új közjegyzői állások rendszeresítettek; így az aradi törvényszék területén Kisjenőn, míg a Borosjenőn volt közjegyzőség Nagy-Buttyinba helyeztetett át. Továbbá a gyulai törvényszék területén Békésen és Orosházán, a gyulafehérvári törvényszék területén pedig Vízaknán, mely azonban fenállásának harmadik évében Balázsfalvára, mint megfelelőbb forgalmi helyre helyeztetett át. A most említett változásokhoz képest tehát ez idő szerint az aradi kir. közjegyzői kamara területén 19 kir. közjegyző gyakorolja hivatalos működését.

A kamarához 20 évi működése alatt összesen 3426 beadványi szám, illetőleg ennyi elintézését igénylő ügydarab érkezett, melyek részint a rendes évnegyedes, részint rendkívüli ülésekben mind elintézését nyertek. A közjegyzői kamara törvényen alapuló hivatalos ügyköréhez az 1874. évi XXXV. és az azt módosító, illetve kiegészítő későbbi törvényekben megjelölt ügyek tartoznak.

A lefolyt két évtized alatt sok nagyfontosságú esetben tett a kamara

az igazságügyi kormányhoz föl- és előterjesztéseket, illetőleg véleményes jelentéseket. Az igazságügyi kormány a fölterjesztések tárgyaiban részint saját hatáskörében, részint pedig a törvényhozáshoz beterjesztett törvényjavaslatok által intézkedett; nevezetesen a létrejött gyámügyi 1877. évi XX., a közjegyzői díjszabásról szóló 1880. évi LI., a közjegyzői törvény novellájakép hozott 1886. évi VII., a telekkönyvekre vonatkozó 1886. évi XXIX., 1889. évi XXXVIII., 1891. évi XVI., 1892. évi XXIX. és az örökösödési eljárást magában foglaló 1894. évi XVI. törvénycikkek által, melyek a közjegyzői intézmény fejlesztését is előmozdítani voltak hivatva. A fölterjesztett panaszok között mindekkoráig legkevésbé hatékonynak bizonyultak azok, melyek a zugírászat korlátozása tárgyában tétettek. Hivatalos adatok szerint az aradi kir. közjegyzői kamara területén lévő 19 közjegyzőség közül az aradiaknak 20 évi forgalmát a következő számok tüntetik elő: 1. Aradon: Bonts Döme kir. közjegyzői irodájában 13,326 ügy, 1818 hagyatéki szám; 2. Kornay Károly kir. közjegyzői irodájában 14,198 ügy, 1642 hagyatéki szám (ez utóbbi iroda kitüntetett forgalmában foglaltatnak az előbb volt egyik aradi kir. közjegyző Pausz János irodájának forgalmi számai is.) 3. Világoson Török Árpád kir. közjegyzői irodájában 7621 ügy, 5931 hagyatéki szám; 4. Pécskán Kripp József kir. közjegyzői irodájában 5182 ügy, 2503 hagyatéki szám; 5. Kisjenőn Kirileszku Gyula kir. közjegyzői irodájában 1832 ügy, 2533 hagyatéki szám; 6. Nagy-Buttyinban Molnár Imre kir. közjegyzői irodájában 1032 ügy, 6037 hagyatéki szám (ezen számokban befoglaltatnak a Nagy-Buttyinba áthelyezett azelőtti borosjenői közjegyzőség ügy és hagyatéki számai is.)

Az aradi kir. közjegyzői kamara egész területén az összes forgalom az 1894. év végéig volt ügyszámokban 111,027, hagyatéki számokban 75,781. A 111,027 ügyszámnak mintegy 30—40% a névalírás-hitelesítésekre és más tanúsítási jegyzőkönyvekre esik, az ezen százalék levonása után mutatkozó ügyszámokban a törvény által kötelezett jogügyletek száma 9477, míg a többi, mintegy 60,450 szám közjegyzői kényszer alá nem eső közjegyzői okiratokba foglalt jogügyleteket tartalmaz. Az 1895. évben a kamarai iktatókönyvbe 260 ügydarab érkezett, közjegyzői helyettesi rendelvény 2 esetben adatott ki, 2 jelölt vétetett fel és a jelöltek könyvéből 3 töröltetett. Az 1896. évben a beadványi könyvbe érkezett 338 ügydarab, jelölt felvétetett 1, töröltetett 2. A kir. közjegyzők között kamaránk területén csupán annyi változás történt, hogy a körösbányai és dunaföldvári közjegyzők 1896-ban kölcsönösen áthelyeztettek.

F) Az aradi ügyvédi kamara.

Az 1874. évi 34. t.-cikk alapján a m. kir. igazságügyminiszterium által kiadott életbeléptetési rendelet alapján Aradon az ügyvédi kamara

megalakításával Nagy Sándor, az aradi kir. törvényszék elnöke, bizatott meg, a ki a kamara kerületébe tartozó Arad- és Békésmegyében lakó ügyvédek eredeti okirataik bemutatására felhíván, az alakuló közgyűlést 1875. évi január hó 26-ára tűzte ki. E felhívás folytán 172 ügyvéd mutatatta be oklevelét. Az alakuló közgyűlést Nagy Sándor kir. törvényszéki elnök 112 igazolt ügyvéd jelenlétében tartalmas alkalmi beszéddel nyitotta meg, melynek végeztével felhívta a közgyűlést korelnök választására, mire korelnöknek egyhangulag Kalmár Mihály gyulai ügyvéd választott meg.

Ekkor megválasztottak elnöknek Náray Imre, alelnöknek Chorin Ferencz, titkárnak Vizer Péter, pénztárnoknak Schöpkesz (Szilágyi) Ede, ügyésznek Péterffy Antal. Választmányi rendes tagok lettek: Hász Sándor, Felix Ákos, Varjassy József, Szalay Károly, Bogdánffy Gergely, Szigeti Lajos, Nyisztor József és Popovits Desseanu János. Választmányi póttagok lettek: Secula György, Kopcsányi József és Hofbauer Sándor. A póttagok sorában egy hely betöltetlen maradt, miután a törvényben előírt szavazatomennyiséget nem nyerte el, betöltése a jövő közgyűlésre halasztott. A kamara ekként megalakulván, az ülés további vezetését Náray Imre elnök vette át és köszönetét fejezte ki a benne helyezett bizalomért. A közgyűlés utasította a választmányt ügyrend és költségvetés elkészítésére, mely a legközelebbi közgyűlés elé lesz terjesztendő. Ezzel az alakuló közgyűlés berekesztetett. A jegyzőkönyvet Varjassy József, Hász Sándor és Kopcsányi József hitelesítették. Az ügyvédi kamara első ülését 1875. évi február hó 3-án tartotta, a mely alkalommal 159 ügyvéd vétetett fel a lajstromba, 4 esetben a felvétel megtagadtatott.

A megalakult kamara működését első sorban az ügyvédi testületi szellem és tekintély emelésére fordította, e mellett ügyrendet és segélyezési szabályzatot dolgozott ki, mely a m. kir. igazságügyminiszterium által 1875. évben hagyatott jóvá. Intézkedett, hogy levelezései portomentességet és a beadványok pedig bélyegmentességet nyerjenek; előbb a korlátolt portomentesség, később pedig a kamarák közötti levelezésekre is kiterjesztetett a mentesség kedvezménye, bélyegmentességet azonban csak a fegyelmi panaszokra nézve élvez.

A feloszlott aradi ügyvédegylettől 1875. év április hó 2-án adományozott 1600 frtból 800 frttal segélyalapot, 800 frttal pedig könyvtáralapot létesített. A segélyalap, melyből az a vagyontalanul elhalt kamarai tagok özvegyei és árvái segélyeztetnek, 1894. év végén 4731 frt 71 krt tett, a könyvtáralap pedig a beszerzett könyvek értékével 1538 frt 27 krra rugott.

A segélyalap gyarapítására szolgáltak a birságok és a közgyűlés által e célra megszavazott összegek; ezen kívül dr. Pap József szeghalmi ügyvéd 266 frt 85 kr., Vizer Péter kamarai titkár 100 frt és dr. Plopu György volt aradi ügyvéd 30 frt adományozásával gyarapították azt. A kamara első évi költségvetésének kiadási tétele 2054 frtot tüntet fel, mely

az egyénekenként fizetett 12 frt tagsági díj és 5 frt beiratási díjból nyert fedezetet. Az 1894. évben a tagsági díj 15 frtra emeltetett, hogy az ügyvédség történetének a millenniumi kiállításra való megírása lehetővé tétessék, mely célra Hász Sándor kir. tanácsos, mostani kamarai elnök, 100 frt adományával együtt 700 frt gyűlt össze. A kamara választmánya áll az elnök, alelnökből, titkár, pénztárnokból és ügyészből, továbbá 8 rendes és 4 pót választmányi tagból, a fegyelmi ügyeket külön alakított ötös tanács intézi el.

Az első évi ügyforgalma 701 iktató számot tett. Ügyvéd a kamara lajstromába 1895-ig 352 és ügyvédjelölt 331 volt eddig bejegyezve. Az 1896. évben az iktatóba érkezett folyó ügyi és fegyelmi 1007 szám. Elintéztetett 55 választmányi és 23 fegyelmi ülésben 1007 ügydarab. Előadatott 416 a választmányi tagok és 591 szám a titkár által. 2 közgyűlés tartott, 125 pártfogó ügyvéd rendeltetett ki, 6 ügyvédi könyv hitelesített. Az 1895. évről folyamatban maradt 32 fegyelmi panasz, az 1896. évben befolyt 54 ügyvéd ellen 88 panasz, elintézésre várt 120, ezen panaszokból 28 illetéktelenségből, 40 tényálladék hiányából elutasított, 17-ben a fegyelmi eljárás elrendeltetett, 8 a panasz visszavonása folytán megszűnt, 7 más módon intéztetett el, 4 esetben írásbeli feddés, 5 esetben pedig bírság alkalmaztatott, 2 rendreutasítással fejeztetett be s 18 folyamatban maradt. Fegyelmi vizsgálat a megelőzőt évről folyamatban maradt 9. Az 1896. évben elrendeltetett 9, lett összesen 18, befejeztetett 11, folyamatban maradt 7. Az 1895. év végén be volt jegyezve 156 ügyvéd, 1896. évben felvétellett 36, be volt jegyezve 192, kitöröltetett a lajstromból 1 elhalálozás, 2 pedig átköltözés folytán, maradt 189, felfüggesztve van a gyakorlattól 2 ügyvéd.

Az 1895. év végén ügyvédjelölt be volt jegyezve 47, fölvetetett 1896-ban 35, volt 82; kitöröltetett átköltözés folytán 15, az ügyvédi lajstromba jegyzés által 3, egyéb oknál fogva 6, bejegyezve maradt 58, kik közül az év végén 2 bíróságnál, 56 pedig ügyvédnél volt tényleg joggyakorlaton. — A kamarai segély alapból 8 esetben történt segélyezés. A kamarai segély- és könyvtár-alap az 1896. év végén a következő álladékokat tüntette fel: I. Segély alap: a) készpénzben 4751 frt 13 kr., b) értékpapirokban 258 frt 70 kr., összesen: 5009 frt 83 kr. II. Könyvtár alap: a) készpénzben 632 frt 20 kr., b) könyvek értéke 636 frt 84 kr., összesen: 1269 frt 04 kr. Mindkét alap készpénzálladéka gyümölcsözőleg van elhelyezve.

Kamaránk hatásköre a gulafehérvári ügyvédi kamara megszüntetése folytán kiterjesztetvén, ez által a lajstromokba bejegyzett ügyvédek és ügyvédjelöltek száma, valamint a folyó és fegyelmi ügyek is tetemesen emelkedtek.